

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØE
přednesené dne 14. září 2017¹

Věc C-372/16

**Soha Sahyouni
proti
Raja Mamisch**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Oberlandesgericht München (vrchní zemský soud v Mnichově, Německo)]

„Řízení o předběžné otázce – Příslušnost Soudního dvora – Nařízení (EU) č. 1259/2010 – Posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky – Působnost – Článek 1 – Uznání soukromého rozvodu registrovaného náboženskou instancí ve třetím státě – Článek 10 – Odmítnutí cizího rozhodného práva – Diskriminace v přístupu k rozvodu založená na příslušnosti manželů k tomu či onomu pohlaví – Obecné posouzení diskriminační povahy – Absence vlivu souhlasu případně vyjádřeného tím z manželů, který je diskriminován“

I. Úvod

1. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou položil Oberlandesgericht München (vrchní zemský soud v Mnichově, Německo), se týká výkladu nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky², jakožto nástroje, jehož ustanovení dosud Soudní dvůr neposuzoval po meritorní stránce.
2. Navazuje na předchozí žádost, kterou podal výše uvedený soud v rámci téhož sporu v původním řízení a která se týkala soudního řízení směřujícího k tomu, aby bylo v Německu uznáno rozhodnutí o rozvodu přijaté náboženským soudem v Sýrii. V tomto prvním řízení o předběžné otázce bylo dne 12. května 2016 vydáno usnesení ve věci Sahyouni (C-281/15)³, v němž se Soudní dvůr prohlásil zjevně nepřislušným k rozhodnutí v dané věci⁴.
3. Předkládající soud se znovu obrací na Soudní dvůr, aby mu položil několik předběžných otázek týkajících se nařízení č. 1259/2010. Než budou tyto otázky zodpovězeny, je třeba určit, zda je Soudní dvůr k jejich zodpovězení skutečně příslušný, přestože takové uznání rozvodu prohlášeného ve třetím státě, jako je uznání dotčené ve věci v původním řízení, nespadá do působnosti výše uvedeného nařízení, a to s ohledem na skutečnost, že podle předkládacího rozhodnutí je tento unijní právní akt na základě příslušných německých právních předpisů na takové situace použitelný.

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – Úř. věst. 2010, L 343, s. 10. Tento akt bývá zpravidla označován jako „nařízení Řím III“.

3 – EU:C:2016:343.

4 – Hlavní důvody tohoto rozhodnutí jsou shrnuty v bodě 26 tohoto stanoviska.

4. Prostřednictvím první otázky byl Soudní dvůr vyzván k tomu, aby určil, zda se ustanovení nařízení č. 1259/2010 vztahují na rozvody, jež jsou kvalifikovány jako „soukromé“, neboť nevycházejí z konstitutivního rozhodnutí soudu nebo orgánu veřejné moci, nýbrž z jednostranného či souhlasného projevu vůle manželů, který případně doplňuje čistě deklaratorní akt zahraničního orgánu.

5. Zbývající otázky, jež jsou položeny podpůrně, se týkají článku 10 zmíněného nařízení, který umožňuje nahradit právem místa soudu v zásadě použitelné rozhodné právo, pokud toto právo zakládá mezi manželi diskriminaci na základě jejich pohlaví. V této souvislosti má Soudní dvůr především určit, zda má být existence tohoto diskriminačního účinku posuzována *in abstracto* nebo *in concreto*. Pro případ, že bude rozhodnuto ve prospěch posouzení provedeného ve světle okolností daného případu, Soudní dvůr bude muset následně určit, zda může být diskriminační cizí právo přesto použito, pokud ten z manželů, který je diskriminován, vyjádřil souhlas s rozvodem.

II. Právní rámec

A. Unijní právo

6. Nařízení č. 1259/2010 se použije výlučně v členských státech, které se účastní posílené spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky, která byla tímto nařízením zavedena⁵.

7. Bod 9 jeho odůvodnění uvádí, že nařízení č. 1259/2010 „by mělo vytvořit jasný a soudržný právní rámec v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky v zúčastněných členských státech, poskytnout občanům vhodná řešení, pokud jde o právní jistotu, předvídatelnost a pružnost, a zabránit situacím, kdy jeden z manželů požádá o rozvod dříve než ten druhý kvůli tomu, aby se řízení řídilo určitým právem, které považuje za vhodnější pro ochranu svých zájmů“.

8. V bodě 10 odůvodnění zmíněného nařízení se uvádí, že „[o]blast věcné působnosti a ustanovení tohoto nařízení by měly být slučitelné s nařízením [Rady] (ES) č. 2201/2003 [ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000⁶]“. Dále se v něm dodává, že nařízení č. 1259/2010 „by se mělo vztahovat pouze na zrušení nebo uvolnění manželského svazku“ a že „[p]rávo stanovené kolizními normami tohoto nařízení by se mělo vztahovat na důvody k rozvodu a rozluce“.

9. Bod 24 odůvodnění téhož nařízení uvádí, že „[v] určitých situacích by však mělo být přesto použito právo státu místa soudu, u něhož bylo řízení zahájeno, zejména v případě, kdy rozhodné právo neupravuje rozvod, nebo kdy rozhodné právo jednomu z manželů nezajišťuje rovný přístup k rozvodu nebo rozluce z důvodu jeho pohlaví. Tím by však nemělo být dotčeno ustanovení o veřejném pořádku“.

10. V článku 1 odst. 1 je stanoveno, že nařízení č. 1259/2010 se vztahuje „na rozvod a rozluky v situacích, kdy dochází ke kolizi právních předpisů“.

11. Podle článku 4 tohoto nařízení, který je nadepsán „Univerzální použitelnost“, se „[p]rávo určené tímto nařízením [...] použije i v případě, že není právem zúčastněného členského státu“.

5 – Toto nařízení, které vstoupilo v platnost dne 30. prosince 2010, se použije od 21. června 2012 v členských státech, které se této spolupráce účastní již od počátku, včetně Spolkové republiky Německo. V současnosti je toto nařízení použitelné v Belgii, Bulharsku, Německu, Řecku, Španělsku, Francii, Itálii, Lotyšsku, Litvě, Lucembursku, Maďarsku, Maltě, Rakousku, Portugalsku, Rumunsku a Slovinsku. Od 11. února 2018 bude použitelné také v Estonsku [viz rozhodnutí Komise (EU) 2016/1366 ze dne 10. srpna 2016, kterým se potvrzuje účast Estonska na posílené spolupráci v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky, Úř. věst. 2016, L 216, s. 23].

6 – Úř. věst. 2003, L 338, s. 1.

12. Článek 8 zmíněného nařízení určuje rozhodné právo v případě, že je strany nezvolí podle článku 5, a to tak, že jako hraniční určovatele, které se použijí za určitých okolností, uvádí postupně obvyklé bydliště manželů v okamžiku zahájení řízení u soudu, nebo popřípadě poslední obvyklé bydliště, nebo popřípadě společnou státní příslušnost manželů, nebo popřípadě sídlo soudu, u něhož bylo zahájeno řízení.

13. Článek 10 nařízení č. 1259/2010, který je nadepsán „Použití práva místa soudu“, stanoví, že „[j]estliže rozhodné právo podle článků 5 nebo 8 neupravuje rozvod nebo jednomu z manželů nezajišťuje rovný přístup k rozvodu nebo rozluce z důvodu jeho pohlaví, použije se právo místa soudu“.

14. Článek 12 téhož nařízení, který je nadepsán „Veřejný pořádek“, stanoví, že „[p]oužití ustanovení práva určeného podle tohoto nařízení lze odmítnout pouze tehdy, je-li toto použití zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem státu místa soudu“.

B. Německé právo

1. FamFG

15. Ustanovení § 107 Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit⁷ (zákon o řízení v rodinných věcech a v záležitostech fakultativní soudní pravomoci; dále jen „FamFG“), který je nadepsán „Uznávání cizích rozhodnutí ve věcech manželských“, stanoví toto:

„1) Rozhodnutí vydaná v zahraničí, [...] jimiž je zrušeno manželství [...], ať již se zachováním manželského svazku nebo bez něj [...], se uznávají až poté, co orgány soudní správy spolkové země potvrdí, že jsou splněny podmínky pro uznání. [...]

[...]

6) Pokud orgán soudní správy spolkové země potvrdí, že podmínky uznání jsou splněny, může manžel, který nepodal žádost, požádat o rozhodnutí Oberlandesgericht. [...]

7) Příslušným je občanskoprávní senát Oberlandesgericht, v jehož obvodu má sídlo orgán soudní správy spolkové země. [...]

16. Ustanovení § 109 FamFG, který je nadepsán „Případy vyloučení uznání“, stanoví v odst. 1 bodě 4, že „[u]znání cizího rozhodnutí je vyloučeno: [...] pokud by [toto] uznání rozhodnutí vedlo k výsledku, který je zjevně v rozporu se základními zásadami německého práva, zejména pak v případech, kdy uznání by bylo neslučitelné se základními právy“. Podle odstavce 5 téhož ustanovení se legalita cizího rozhodnutí nepřezkoumává.

⁷ – Německé a anglické znění je dostupné na této internetové adrese: <http://www.gesetze-im-internet.de/famfg/index.html>.

2. EGBGB

17. Ustanovení § 17 odst. 1 Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (uvozovací zákon k občanskému zákoníku; dále jen „EGBGB“), ve znění platném do 28. ledna 2013, znělo takto: „[r]ozvod se řídí právem použitelným na obecné důsledky manželství ke dni podání žádosti o rozvod. Nemůže-li být manželství na základě tohoto práva zrušeno, řídí se rozvod německým právem, pokud ten z manželů, který podal žádost o rozvod, je k tomuto dni německým státním příslušníkem nebo pokud jím byl v den uzavření manželství“.

18. Na základě změn provedených zákonem ze dne 23. ledna 2013⁸ byly výše uvedené kolizní normy změněny, takže § 17 odst. 1 EGBGB nyní stanoví, že „[m]ajetkové důsledky rozvodu, které nejsou upraveny jinými ustanoveními tohoto oddílu, se řídí právem použitelným na rozvod na základě nařízení (EU) č. 1259/2010“.

III. Spor v původním řízení, předběžné otázky a řízení před Soudním dvorem

19. Jak je uvedeno v usnesení Soudního dvora ze dne 12. května 2016 ve věci Sahyouni (C-281/15)⁹, Raja Mamisch a Soha Sahyouni uzavřeli manželství dne 27. května 1999 v obvodu islámského soudu ve městě Homs (Sýrie). Oba jsou od narození syrskými státními příslušníky a nabyli také německou státní příslušnost, která byla v případě R. Mamische udělena a v případě S. Sahyouni nabyta uzavřením manželství. Poté, co žili až do roku 2003 v Německu, se odstěhovali do Sýrie a následně žili střídavě v Německu, v Kuvajtu a v Libanonu. V současnosti žijí opět v Německu, přičemž mají rozdílná bydliště.

20. Dne 19. května 2013 R. Mamisch prohlásil, že se chce se svou manželkou rozvést, a to tak, že jeho zástupce pronesl před náboženským soudem v Latakii (Sýrie), rozhodujícím podle šarií, rozvodovou formuli. Tento soud dne 20. května 2013 prohlásil manželství za rozvedené.

21. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že S. Sahyouni dne 12. září 2013 vlastnoručně podepsala prohlášení o přijetí plnění, na které měla podle náboženských předpisů nárok, v celkové výši 20 000 amerických dolarů (USD) (přibližně 15 000 eur¹⁰), které znělo následovně: „[...] obdržela jsem všechna plnění, na která jsem měla nárok na základě manželské smlouvy a rozvodu provedeného na základě jednostranného projevu vůle, a proto ho osvobozuji od všech povinností vůči mé osobě vyplývajících z manželské smlouvy a z usnesení o rozvodu č. 1276 ze dne 20. května 2013 vydaného soudem v Latakii rozhodujícím podle šarií [...]“.

22. Raja Mamisch požádal dne 30. října 2013 o uznání syrského rozhodnutí o rozvodu. Rozhodnutím ze dne 5. listopadu 2013 předseda Oberlandesgericht München (vrchní zemský soud v Mnichově) vyhověl této žádosti s tím, že zákonné podmínky pro uznání tohoto rozhodnutí o rozvodu byly splněny.

23. Dne 18. února 2014 požádala S. Sahyouni o zrušení uvedeného rozhodnutí a navrhla, aby bylo rozhodnuto, že podmínky uznání daného rozhodnutí o rozvodu nebyly splněny.

8 – Tj. Gesetz zur Anpassung der Vorschriften des Internationalen Privatrechts an die Verordnung (EU) Nr. 1259/2010 und zur Änderung anderer Vorschriften des Internationalen Privatrechts (zákon o přizpůsobení některých ustanovení mezinárodního práva soukromého nařízení č. 1259/2010 a o změně dalších ustanovení mezinárodního práva soukromého) ze dne 23. ledna 2013 (BGBl. 2013 I, s. 101), který vstoupil v platnost dne 29. ledna 2013.

9 – EU:C:2016:343, body 9 až 14.

10 – Podle směnného kurzu přibližně 0,75 eur za 1 USD ke dni 12. září 2013.

24. Předseda Oberlandesgericht München (vrchní zemský soud v Mnichově) rozhodnutím ze dne 8. dubna 2014 žádost S. Sahyouni zamítl. V odůvodnění svého rozhodnutí zmíněný soud uvedl, že podle jeho názoru se uznání dotčeného rozhodnutí o rozvodu řídí nařízením č. 1259/2010, které se použije i na soukromé rozvody. Jestliže nebyla platně učiněna volba rozhodného práva a neexistovalo obvyklé společné bydliště manželů v roce před rozvodem, určí se rozhodné právo podle ustanovení čl. 8 písm. c) uvedeného nařízení. Jestliže měli oba manželé dvojí státní příslušnost, je určující státní příslušnost, která nejpřesněji odpovídá skutečnosti ve smyslu německého práva¹¹, již byla ke dni dotčeného rozvodu syrská státní příslušnost. A konečně zmíněný soud uvedl, že výhrada veřejného pořádku ve smyslu článku 12 nařízení č. 1259/2010 podle něj nebrání uznání rozhodnutí vydaného v Sýrii, neboť manželka s předmětnou formou rozvodu dodatečně souhlasila, když podle vlastního prohlášení přijala příslušná plnění, a že za daných okolností článek 10 zmíněného nařízení navzdory možné diskriminaci tomuto uznání rovněž nebrání.

25. Soha Sahyouni toto zamítavé rozhodnutí napadla. Oberlandesgericht München (vrchní zemský soud v Mnichově) usnesením ze dne 2. června 2015 přerušil řízení a položil Soudnímu dvoru několik předběžných otázek týkajících se výkladu nařízení č. 1259/2010.

26. V usnesení ze dne 12. května 2016¹² vydaném ve věci Sahyouni (C-281/15) se Soudní dvůr prohlásil zjevně nepřislušným k zodpovězení těchto otázek zejména z důvodu, že nařízení č. 1259/2010 se nepoužije na uznání rozhodnutí o rozvodu, které již bylo vydáno ve třetím státě, a že předkládající soud neposkytl žádnou informaci, jež by umožňovala konstatovat, že ustanovení zmíněného nařízení jsou na základě vnitrostátního práva přímo a bezpodmínečně použitelná na takové situace. Přesto však zdůraznil, že zmíněný soud má nadále možnost podat novou žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, až bude schopen poskytnout Soudnímu dvoru soubor informací, které mu umožní rozhodnout.

27. Za těchto okolností se Oberlandesgericht München (vrchní zemský soud v Mnichově) rozhodnutím ze dne 29. června 2016 došlým Soudnímu dvoru dne 6. července 2016 rozhodl přerušit podruhé řízení a položit Soudnímu dvoru tyto předběžné otázky:

- „1) Vztahuje se článek 1 [nařízení č. 1259/2010] rovněž na případ soukromého rozvodu, tj. v projednávané věci na jednostranné prohlášení, které učinil jeden z manželů před náboženským soudem v Sýrii na základě práva šaría?
- 2) V případě kladné odpovědi na [první] otázku: je třeba při použití nařízení č. 1259/2010 na soukromý rozvod v rámci [posouzení podle] článku 10 uvedeného nařízení:
 - a) vycházet z abstraktního srovnání, podle něhož rozhodné právo podle článku 8 výše uvedeného nařízení sice umožňuje přístup k rozvodu i druhému manželovi, ale na tento přístup se na základě jeho pohlaví vztahují jiné procesní a hmotné podmínky než na přístup prvního manžela, nebo
 - b) závisí uplatnění této normy na tom, zda použití cizího práva diskriminujícího v abstraktní rovině vede k diskriminaci i v jednotlivém případě, tj. v konkrétní rovině?
- 3) V případě kladné odpovědi na [druhou otázku písm. b)]: Je již souhlas diskriminovaného manžela s rozvodem – i ve formě přijetí odsouhlasené kompenzace – důvodem pro neuplatnění normy?“

11 – Konkrétně ve smyslu § 5 odst. 1 EGBGB.

12 – EU:C:2016:343, body 18 až 33.

28. Písemná vyjádření předložily v projednávané věci německá, belgická, francouzská, maďarská a portugalská vláda, jakož i Evropská komise. Raja Mamisch a německá a maďarská vláda, jakož i Evropská komise přednesly ústní vyjádření na jednání konaném dne 31. května 2017.

IV. Analýza

29. S ohledem na námitky, jež byly v této souvislosti vzneseny, je nutné, aby analýze otázek položených Soudnímu dvoru předcházelo ověření toho, zda má Soudní dvůr pravomoc na tyto předběžné otázky v tomto řízení odpovědět vzhledem k tomu, že v případě předchozí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal předkládající soud v témže sporu v původním řízení, dospěl k opačnému závěru.

A. K pravomoci Soudního dvora

30. Podle mého názoru je třeba předeslat, že poznatky, jimiž Soudní dvůr disponuje, postačují k tomu, aby se mohl vyjádřit k otázkám, jež mu byly v tomto řízení položeny, a to v souladu s judikaturou Soudního dvora, z níž vyplývá, že jeho pravomoc může vycházet z okolnosti, že ustanovení unijního práva, jejichž výklad je požadován, jsou na spor v původním řízení použitelná na základě vnitrostátního práva.

1. K poznatkům vyplývajícím z judikatury Soudního dvora

31. Především je nutné připomenout, že podle ustálené judikatury se na předběžné otázky položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí na vlastní odpovědnost, vztahuje domněnka relevance, kterou lze vyloučit pouze ve výjimečných případech¹³. Odmítnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je možné zvláště tehdy, je-li zjevné, že unijní právo nelze na skutkové okolnosti daného řízení použít přímo ani nepřímo¹⁴.

32. V projednávané věci již Soudní dvůr konstatoval v usnesení ze dne 12. května 2016, Sahyouni (C-281/15)¹⁵, že spor v původním řízení stojí mimo oblast působnosti unijního práva, neboť na spor, jehož předmětem je žádost, aby bylo v členském státě uznáno rozhodnutí o rozvodu, které již bylo vydáno náboženskou autoritou ve třetím státě, nelze použít nařízení č. 1259/2010, nařízení č. 2201/2003 ani žádný jiný unijní právní akt.

33. Pokud jde konkrétně o nařízení č. 1259/2010¹⁶, jehož ustanovení se žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná v této věci výslovně týká, Soudní dvůr uvedl, že zmíněné nařízení stanoví pouze kolizní normy použitelné v zúčastněných členských státech¹⁷ ve věcech rozvodu a rozluky, avšak neupravuje uznávání již vydaných rozhodnutí o rozvodu¹⁸.

13 – Viz zejména rozsudky ze dne 31. ledna 2017, Lounani (C-573/14, EU:C:2017:71, bod 56), a ze dne 14. června 2017, Menini a Rampanelli (C-75/16, EU:C:2017:457, bod 28).

14 – Viz zejména usnesení ze dne 16. dubna 2008, Club Náutico de Gran Canaria (C-186/07, nezveřejněné, EU:C:2008:227, bod 19), a rozsudek ze dne 7. července 2011, Agafitei a další (C-310/10, EU:C:2011:467, bod 28).

15 – EU:C:2016:343.

16 – Viz bod 19 usnesení ze dne 12. května 2016, Sahyouni (C-281/15, EU:C:2016:343).

17 – Seznam těchto států je uveden v poznámce pod čarou tohoto stanoviska.

18 – Působnost nařízení č. 2201/2003 je podle Soudního dvora omezena pouze na uznávání rozhodnutí vydaných soudy ostatních členských států (viz body 20 až 22 usnesení ze dne 12. května 2016, Sahyouni, C-281/15, EU:C:2016:343).

34. Ze zásad, které byly zavedeny v rozsudku Dzodzi¹⁹ a poté upřesněny v pozdější judikatuře²⁰, vyplývá, že Soudní dvůr má pravomoc rozhodnout o otázkách položených předkládajícím soudem i navzdory tomu, že daný spor přímo nespadá do působnosti nařízení č. 1259/2010, jediné pod podmínkou, že předkládající soud dostatečně prokáže, že na okolnosti sporu, o němž má tento soud rozhodnout, je toto nařízení použitelné na základě práva členského státu, v němž má sídlo.

35. V této souvislosti připomínám²¹, že Soudní dvůr má pravomoc rozhodnout o předběžných otázkách, které mu byly položeny, i v případech, kdy ustanovení unijního práva, jejichž výklad je požadován, nejsou použitelná na skutkové okolnosti sporu v původním řízení, za předpokladu, že se tato ustanovení stala přímo a bezpodmínečně použitelnými na základě vnitrostátního práva. Pokud totiž vnitrostátní právní předpisy přizpůsobí řešení situací, které nespadají do působnosti dotčeného unijního aktu, řešením upraveným uvedeným aktem, existuje jasný zájem Unie na tom, aby se za účelem předejití budoucím rozdílným výkladům dostalo převzatým ustanovením tohoto aktu jednotného výkladu. Úkolem Soudního dvora je tedy ověřit, zda z dostatečně přesných údajů vyplývá, že na základě údajů, jež v tomto smyslu poskytuje žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, může být tento odkaz na unijní právo prokázán²².

36. Z výše uvedené judikatury lze rovněž vyvodit, že i když právní úprava, jež provádí určitou směrnici do vnitrostátního práva, neobsahuje doslovné znění ustanovení unijního práva, jichž se předběžné otázky týkají, může mít Soudní dvůr i přesto pravomoc rozhodnout v řízení o předběžné otázce, pokud se v předkládacím rozhodnutí připouští, že jakýkoli způsob výkladu těchto ustanovení, který Soudní dvůr podá, bude závazný pro vyřešení sporu v původním řízení²³. Rozhodující přitom je, zda má předkládající soud za to, že pojmy uvedené ve vnitrostátních právních předpisech musí být skutečně vykládány stejně jako obdobné pojmy unijního práva a je v tomto ohledu vázán tím, jak tyto pojmy vyloží Soudní dvůr²⁴.

37. V souladu s požadavky, jež klade článek 94 jednacího řádu Soudního dvora, je na předkládajícím soudu, aby sdělil, jakou souvislost – kvůli níž je požadovaný výklad v rámci řízení o předběžné otázce nezbytný pro řešení sporu, který je před ním veden – má spor, který je před ním veden, s ustanoveními unijního práva²⁵. V rámci řízení o předběžné otázce totiž přísluší pouze soudům členských států, nikoli však Soudnímu dvoru, aby vymezily účel a rozsah ustanovení vnitrostátního práva použitelných na spor v původním řízení, jakož i způsob jejich uplatnění, takže Soudní dvůr je vázán postojem, který v tomto ohledu vyjádří předkládající soud²⁶.

38. Přesněji řečeno v případech, kdy se unijní právo stává použitelným na základě ustanovení vnitrostátního práva, je pouze věcí vnitrostátního soudu, aby posoudil přesný rozsah tohoto odkazu na unijní právo. Má-li tento soud za to, že obsah ustanovení unijního práva je na základě tohoto přímého a bezpodmínečného odkazu použitelný na situaci existující ve sporu, který je před ním veden, i přesto, že nespadá do působnosti těchto ustanovení, je oprávněn podat žádost o rozhodnutí o předběžné

19 – Rozsudek ze dne 18. října 1990 (C-297/88 a C-197/89, EU:C:1990:360, body 36 a 37).

20 – Viz zejména rozhodnutí uvedená v bodech 24 až 29 usnesení ze dne 12. května 2016, Sahyouni (C-281/15, EU:C:2016:343).

21 – Viz rovněž stanovisko, které jsem přednesl ve věci Europamur Alimentación (C-295/16, EU:C:2017:506, bod 43 a 44).

22 – Viz zejména rozsudky ze dne 18. října 2012, Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638, body 45 a násl.), a ze dne 7. listopadu 2013, Romeo (C-313/12, EU:C:2013:718, body 21 a násl.), usnesení ze dne 12. května 2016, Sahyouni (C-281/15, EU:C:2016:343, body 27 a násl.), rozsudky ze dne 15. listopadu 2016, Ullens de Schooten (C-268/15, EU:C:2016:874, body 53 a násl.), a ze dne 5. dubna 2017, Borta (C-298/15, EU:C:2017:266, body 33 a 34).

23 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 7. ledna 2003, BIAO (C-306/99, EU:C:2003:3, body 90 a násl.).

24 – Rozsudek ze dne 14. března 2013, Allianz Hungária Biztosító a další (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 23).

25 – Zejména viz usnesení ze dne 30. ledna 2014, C. (C-122/13, EU:C:2014:59, bod 15), jakož i rozsudek ze dne 15. listopadu 2016, Ullens de Schooten (C-268/15, EU:C:2016:874, body 54 a 55).

26 – Zejména viz usnesení ze dne 30. června 2011, Wamo (C-288/10, EU:C:2011:443, body 26 a násl.), rozsudky ze dne 13. června 2013, Kostov (C-62/12, EU:C:2013:391, body 24 a 25), ze dne 21. září 2016, Etablissements Fr. Colruyt (C-221/15, EU:C:2016:704, bod 15), jakož i ze dne 4. května 2017, HanseYachts (C-29/16, EU:C:2017:343, bod 34).

otázce za podmínek stanovených v článku 267 SFEU²⁷. Soudní dvůr se však zpravidla musí přesvědčit, že neexistuje možnost, aby vnitrostátní soud od tohoto použití unijních právních předpisů, v té podobě, v jaké jsou vykládány Soudním dvorem, upustil²⁸, a že toto rozšíření působnosti daných předpisů není v rozporu s výslovně vyjádřenou vůlí unijního normotvůrce²⁹.

39. Má-li Soudní dvůr potvrdit, že se příslušné orgány členského státu skutečně rozhodly uplatnit stejné zacházení ve vztahu k situacím, jež nespádají do působnosti dotyčného unijního aktu, a ve vztahu k situacím, jež do jeho působnosti spadají, musí vzít v úvahu nejen obsah vnitrostátních ustanovení, ale i další jejich součásti, například preambuli a odůvodnění příslušné právní úpravy³⁰. V této souvislosti musí Soudní dvůr zohlednit jak předkládací rozhodnutí³¹, tak i veškerá vyjádření, která mu byla předložena, zvláště pak stanovisko vyjádřené vládou členského státu, jehož právní řád byl dotčen, a to i přesto, že konečné posouzení obsahu vnitrostátního práva je vyhrazeno předkládajícímu soudu³².

40. Právě ve světle výše uvedených poznatků je třeba posoudit, zda má Soudní dvůr k dispozici dostatek údajů na to, aby se mohl v projednávané věci prohlásit příslušným, přestože v souvislosti s předchozí žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, která byla podána v témže sporu v původním řízení, dospěl k opačnému závěru³³.

2. K dostatečné souvislosti s unijním právem

41. Belgická a maďarská vláda tvrdí, že Soudní dvůr nemá pravomoc, jelikož z předkládacího rozhodnutí nevyplývá, že by v případech, kdy je v Německu žádáno o uznání soukromého rozvodu prohlášeného v zahraničí, německý právní řád přímo a bezpodmínečně odkazoval na nařízení č. 1259/2010. Komise na jednání poněkud upravila svůj původní postoj, který zněl v témže smyslu, a to s ohledem na vysvětlení, jež v tomto řízení poskytla německá vláda.

42. Raja Mamisch se stejně jako německá, francouzská a portugalská vláda domnívá, že zmíněné nařízení je na základě německého práva použitelné na takový spor, jako je spor projednávaný v původním řízení, a že Soudní dvůr tedy v souladu s výše uvedenou judikaturou má pravomoc odpovědět na otázky položené předkládajícím soudem. Jejich názor sdílím.

43. Je pravda, že předkládající soud neupřesňuje, které z ustanovení německého práva podle jeho ukládá názoru povinnost použít nařízení č. 1259/2010 při „uznávání“ soukromého rozvodu prohlášeného v zahraničí, což v praxi znamená, že aby mohl takový rozvod zakládat účinky v Německu, musí být jeho platnost ověřena ve světle právního předpisu, o němž se má za to, že tento

27 – Viz rozsudky ze dne 18. října 1990, Dzodzi (C-297/88 a C-197/89, EU:C:1990:360, body 41 a 42), a ze dne 17. července 1997, Leur-Bloem (C-28/95, EU:C:1997:369, bod 33).

28 – Zejména viz rozsudky ze dne 17. července 1997, Leur-Bloem (C-28/95, EU:C:1997:369, body 28 a násl.), ze dne 18. října 2012, Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638, bod 51), jakož i ze dne 7. listopadu 2013, Romeo (C-313/12, EU:C:2013:718, bod 33), usnesení ze dne 3. září 2015, Orrego Arias (C-456/14, nezveřejněné, EU:C:2015:550, body 23 až 25), a ze dne 28. června 2016, Italsempione – Spedizioni Internazionali (C-450/15, nezveřejněné, EU:C:2016:508, body 22 a 23).

29 – V rozsudku ze dne 18. října 2012, Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638, body 53 až 57), se Soudní dvůr prohlásil nepříslušným z důvodů, že za okolností věci v původním řízení „[dotčený] unijní akt stanov[il] výslovně případ vyloučení ze své působnosti“ a že „[n]elze tudíž tvrdit nebo předpokládat, že existuje zájem Unie na tom, aby v oblasti, kterou unijní zákonodárce vyloučil z působnosti aktu, který přijal, byl proveden jednotný výklad ustanovení tohoto aktu“.

30 – Zejména viz rozsudek ze dne 14. března 2013, Allianz Hungária Biztosító a další (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 21).

31 – Kromě jiných rozsudků ze dne 21. července 2016, VM Remonts a další (C-542/14, EU:C:2016:578, bod 18).

32 – Zejména viz rozsudky ze dne 7. listopadu 2013, Romeo (C-313/12, EU:C:2013:718, bod 25), ze dne 14. ledna 2016, Ostas celtnieks (C-234/14, EU:C:2016:6, body 19 až 21), a ze dne 5. dubna 2017, Borta (C-298/15, EU:C:2017:266, bod 32).

33 – V bodě 30 usnesení ze dne 12. května 2016, Sahyouni (C-281/15, EU:C:2016:343), Soudní dvůr uvedl, že předkládající soud se ve zmíněné žádosti omezil pouze na tvrzení, že „předseda Oberlandesgericht München [vrchní zemský soud v Mnichově] vyložil, že otázka uznatelnosti sporného rozhodnutí je upravena nařízením [č.1259/2010], které se podle jeho názoru použije i na „soukromé rozvody““.

rozvod upravuje³⁴. Platí nicméně, že k podání výkladu vnitrostátního práva je příslušný pouze předkládající soud³⁵. Tento soud přitom výslovně uvádí, že ve smyslu výše uvedené judikatury³⁶ se na základě německého práva použijí kolizní normy stanovené ve zmíněném nařízení ve sporu, který je před ním veden. Tato tvrzení jsou ostatně jednoznačně doložena i informacemi o vnitrostátní právní úpravě, jež v projednávané věci poskytla německá vláda.

44. Co se týče uznávání cizích rozvodů v Německu, předkládající soud upozorňuje v odůvodnění svého rozhodnutí na rozdíl mezi rozvody, v jejichž rámci je současně vydáno konstitutivní rozhodnutí soudů nebo jiného státního orgánu, a tzv. „soukromými rozvody“, které nastanou na základě jednostranného nebo souhlasného projevu vůle stran, který případně doplňuje čistě deklaratorní akt zahraničního orgánu, například ve formě registrace rozvodu³⁷.

45. Předkládající soud vysvětluje, že v souladu s německou právní praxí jsou na uznání obou těchto kategorií rozvodů použitelná procesně-právní ustanovení obsažená v § 107 FamFG³⁸. Naopak v souvislosti s hmotněprávními ustanoveními není sice zaujímán jednomyslný postoj, avšak zpravidla se připouští, že soukromé rozvody, jejichž uznání je požadováno, mají německé soudy přezkoumávat nikoli ve světle požadavků vyplývajících z § 109 FamFG³⁹, jako je tomu u rozvodů prohlášených veřejným orgánem, nýbrž na základě pravidel obsažených v nařízení č. 1259/2010⁴⁰.

46. Předkládající soud považuje tento postoj za správný vzhledem k tomu, že je nemyslitelné, aby bylo o rozvodu státních příslušníků třetího státu v Německu rozhodováno podle jiných ustanovení než těch, jimiž se řídí uznání rozvodu již prohlášeného v zahraničí. Pokud by byla vyloučena aplikace nařízení č. 1259/2010 na soukromé rozvody, v německém právním řádu by tím vznikla právní mezera, kterou německý zákonodárce nezamýšlel, neboť v roce 2013 vypustil ustanovení o právu rozhodném pro uznávání soukromých rozvodů prohlášených v zahraničí⁴¹ z § 17 odst. 1 EGBGB⁴², poněvadž jej považoval za obsolentní právě vzhledem k existenci výše uvedeného nařízení.

34 – Je třeba zdůraznit, že pojem „uznávání“, který je v této souvislosti použit v předkládacím rozhodnutí, musí být chápán ve smyslu německého práva tak, že zahrnuje přezkum legality soukromého rozvodu prohlášeného v zahraničí – přičemž v rámci této analýzy je nejprve nutné vyřešit kolizi právních předpisů s cílem určit, který právní režim je na tento rozvod použitelný –, a nikoli tak, že by měl mít tento pojem totožný význam jako pojem, který je použit v nařízení č. 2201/2003 upravujícím akceptaci rozhodnutí vydaného soudem jednoho členského státu právním řádem jiného členského státu.

35 – Viz body 37 a 38 tohoto stanoviska.

36 – Viz body 34 až 36 tohoto stanoviska.

37 – V předkládacím rozhodnutí se uvádí, že syrské právo uznává takový tichý souhlas a rovněž deklaratorní svolení soudu, a odkazuje na články 85 a násl. syrského zákona č. 59 ze dne 17. září 1953, ve znění zákona č. 34 ze dne 31. prosince 1975 o osobním stavu, jejichž znění je uvedeno v Bergmann, A., Ferid, M., a Henrich, D., *Internationales Ehe- und Kindschaftsrecht*, Verlag für Standesamtswesen, Frankfurt, 1981, svazek 17, část „Sýrie“, s. 11 a násl.

38 – Viz bod 15 tohoto stanoviska.

39 – Viz bod 16 tohoto stanoviska.

40 – Předkládající soud uvádí, že tento převládající názor sdílí, a upřesňuje, že část německé doktríny a judikatury zastává názor, že nařízení (EU) č. 1259/2010 má být použito pouze v případech, kdy o návrhu na rozvod rozhodují samy soudy členských států, avšak nikoli v rámci řízení o uznání rozvodu již vysloveného v zahraničí.

41 – Viz rozsudek Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo) ze dne 28. května 2008 (XII ZR 61/06, bod 36), který je dostupný na této internetové adrese: <http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&nr=44298&pos=0&anz=1>.

42 – Viz body 17 a 18 tohoto stanoviska.

47. Německá vláda v této souvislosti vysvětluje, že při uznávání rozvodů vyplývajících z konstitutivního rozhodnutí cizího soudu nebo orgánu veřejné moci není v Německu prováděn přezkum legality takového rozhodnutí⁴³, nýbrž jsou pouze ověřovány procesní náležitosti⁴⁴ týkající se splnění požadavků vyplývajících z § 109 FamFG⁴⁵. Naopak soukromé rozvody⁴⁶ mohou být v Německu uznány pouze poté, co je přezkoumána jejich platnost⁴⁷, a to výlučně na základě hmotněprávních ustanovení státu určeného relevantními kolizními normami⁴⁸, tj. nyní normami obsaženými v nařízení č. 1259/2010.

48. Německá vláda upřesňuje, že německý zákonodárce zrušil kolizní normu stanovenou původně v § 17 odst. 1 EGBGB, neboť měl za to, že po vstupu nařízení č. 1259/2010 v platnost musí být rozhodné právo ve věcech zrušení manželství určováno výlučně na základě ustanovení tohoto nařízení, a to s ohledem na jeho univerzální použitelnost ve smyslu v článku 4 téhož nařízení. Z parlamentních dokumentů⁴⁹ citovaných v písemném vyjádření předloženém německou vládou ostatně jednoznačně vyplývá, že vnitrostátní zákonodárce vycházel ze zásady, že se nařízení č. 1259/2010 použije také na soukromé rozvody. Z tohoto předpokladu lze vyvodit, že v německém právním řádu již neexistuje samostatná kolizní norma, která by určovala rozhodné právo ve věci takového rozvodu, jako je rozvod dotčený v původním řízení.

49. Úmyslné vypuštění německé kolizní normy, jež umožňovala určit právo rozhodné pro posouzení platnosti soukromých rozvodů prohlášených v zahraničí⁵⁰, proto přímo vedlo k tomu, že bylo třeba na tento druh řízení v německém právním řádu použít nařízení č. 1259/2010 v souladu se záměrem vnitrostátního zákonodárce a zjevně rozšířenou praxí vnitrostátních soudů⁵¹ a že závazný výklad ustanovení tohoto nařízení podaný Soudním dvorem byl podle názoru předkládajícího soudu skutečně nezbytný pro vyřešení sporu v původním řízení.

43 – V těchto případech se věcný přezkum považuje za zbytečný vzhledem k tomu, že cizí soud nebo správní orgán prohlašuje rozvod až poté, co sám přezkoumal právní podmínky, jež musí být za tímto účelem splněny.

44 – Tento přístup uplatňovaný v souvislosti s cizími rozvody státní povahy bývá označován jako „procesní uznávání“ (německy „verfahrensrechtliche Anerkennung“).

45 – Přezkum prováděný německými soudy nejde nad rámec posouzení překážek uznání vyjmenovaných ve zmíněném ustanovení, k nimž patří i rozpor s německým veřejným pořádkem.

46 – Tyto rozvody jsou definovány v bodě 4 tohoto stanoviska.

47 – Z pohledu německého práva vyžadují tyto rozvody přísnější posouzení jdoucí nad rámec přezkumu konkrétních důvodů pro odmítnutí uznání, neboť v jejich případě nejsou dány takové záruky opodstatněnosti jako v případě konstitutivního rozhodnutí veřejného orgánu.

48 – Tento přístup uplatňovaný v souvislosti s cizími soukromými rozvody bývá označován jako „uznávání na základě kolizních norem“ (německy „kollisionsrechtliche Anerkennung“), ačkoli použití výrazu „uznávání“ je podle mého názoru poněkud zavádějící (viz rovněž poznámka pod čarou tohoto stanoviska).

49 – V důvodové zprávě k návrhu zákona ze dne 23. ledna 2013, který je zmíněn v bodě 18 tohoto stanoviska, se uvádí, že „[z]ávazný výklad nařízení [č. 1259/2010] může podat pouze Soudní dvůr Evropské unie. Objasnění nejasností náleží tudíž především tomuto orgánu. Přesto je však zapotřebí upozornit na určité body, které by mohly mít význam pro výklad tohoto právního aktu v Německu[.] Nařízení [č. 1259/2010] se použije rovněž na soukromé rozvody. Je pravda, že takové rozšíření působnosti tohoto nařízení z jeho ustanovení výslovně nevyplyvá, podle bodu 9 odůvodnění téhož nařízení má nařízení vytvořit soudržný právní rámec v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky. K oblastem, na něž se toto nařízení nepoužije ve smyslu čl. 1 odst. 2 nařízení, soukromý rozvod nepatří. Článek 4, který stanoví univerzální použitelnost tohoto nařízení, nezavádí žádné omezení, pokud jde o právní řády povolující soukromý rozvod. Nařízení [č. 1259/2010] podle všeho mluví na některých místech na „obvyklé“, tj. soudem prohlášené formy rozvodu a rozluky proto, že právní řády zúčastněných členských států soukromý rozvod neznají“ (viz Bundestag Drucksache č. 17/11049 ze dne 17. října 2012, s. 8, který je dostupný na této internetové adrese: <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/17/110/1711049.pdf>).

50 – Přestože někteří autoři navrhli určité způsoby překlenutí „právní mezery“, která podle předkládajícího soudu vznikla tímto vypuštěním (konkrétně použití § 14 a 17 předchozího znění EGBGB, nebo ustanovení nařízení č. 1259/2010 *per analogiam*), podle mého mínění to nemění nic na tom, že v německém právním řádu v tomto ohledu i nadále přetrvává značná právní nejistota (viz zejména Helms, T., „Reform des internationalen Scheidungsrechts durch die Rom III-Verordnung“, *FamRZ*, 2011, č. 22, s. 1765 a násl., jakož i Pika, M., a Weller, M.-P., „Privatscheidungen zwischen Europäischem Kollisions- und Zivilprozessrecht“, *IPRax*, 2017, č. 1, s. 65 a násl.).

51 – Je třeba zdůraznit, že se v tomto případě jedná o právní pravidlo vyplývající z judikatury, a nikoli o údajnou praxi správního orgánu, s poukazem na niž Soudní dvůr v usnesení ze dne 28. června 2016, *Italempione – Spedizioni Internazionali* (C-450/15, nezveřejněné, EU:C:2016:508, body 22 a násl. 23), odmítl svou pravomoc s odůvodněním, že „popis vnitrostátní praxe orgánu pro hospodářskou soutěž nemůže být považován za přímý a bezpodmínečný odkaz na unijní právo“.

50. Kromě toho je třeba zdůraznit, že způsob, jakým německý zákonodárce vyřešil otázku věcné působnosti zmíněného nařízení, není ve zjevném rozporu s výslovně vyjádřenou vůlí unijního normotvůrce, jako tomu bylo v jiných věcech⁵². Ačkoli je postoj zmíněného zákonodárce podle mého názoru ve skutečnosti neopodstatněný⁵³, jeho pochybení nemá žádný dopad na posouzení pravomoci Soudního dvora, neboť postačuje, aby vnitrostátní právo odkazovalo na unijní právo ve smyslu výše uvedených podmínek.

51. Ve světle výše uvedených skutečností není v žádném případě zjevné⁵⁴, že by ustanovení unijního práva, jejichž výklad je požadován, neměla být v projednávaném případě nepřímou⁵⁵ použita na spor, který je veden u předkládajícího soudu. Vzhledem k tomu, že podmínky vyplývající z výše uvedené judikatury⁵⁶ považuji za splněné, mám za to, že pravomoc Soudního dvora je v tomto řízení založena.

B. K případnému zahrnutí soukromých rozvodů do působnosti nařízení č. 1259/2010 (první otázka)

52. V rámci první otázky předkládající soud žádá Soudní dvůr, aby se vyjádřil k tomu, zda rozvody, u nichž orgán veřejné moci – ať již soud či jiný státní orgán – nevydal rozhodnutí s konstitutivním účinkem, spadají do věcné působnosti nařízení č. 1259/2010.

53. Úvodem je třeba poznamenat, že o relevanci této předběžné otázky lze pochybovat vzhledem k tomu, že z výše uvedených důvodů⁵⁷ jsou ustanovení nařízení č. 1259/2010 použitelná na spor v původním řízení pouze na základě přímého odkazu na toto nařízení v německém právním předpisu za účelem určení práva rozhodného pro soudní řízení, jejichž předmětem je uznání soukromých rozvodů prohlášených v zahraničí. Bylo by tedy možné mít za to, že názor Soudního dvora na působnost tohoto nařízení, který na který se předkládající soud táže, není nezbytný pro vyřešení projednávaného sporu, neboť podle německého práva se tato řízení v každém případě mají zmíněným nařízením řídit.

54. Přesto však podle mého mínění existuje zájem na tom, aby Soudní dvůr položenou otázku zodpověděl, aby zaručil v souladu s výše uvedenou judikaturou⁵⁸ jednotný výklad pojmu „rozvod“ ve smyslu nařízení č. 1259/2010 a potažmo jeho jednotnou aplikaci v právních rádech všech zúčastněných členských států. Pokud by Soudní dvůr zodpověděl v projednávané věci tuto otázku záporně, jak mám v úmyslu navrhnout, pro německé orgány by to konkrétně znamenalo, že budou muset vnitrostátní právní předpisy v nezbytné míře upravit, což na jednání připustila i německá vláda.

55. Problém případného zahrnutí těchto soukromých rozvodů do působnosti zmíněného nařízení vyvstal v projednávané věci v souvislosti s právním systémem inspirovaným islámem, konkrétně se syrským právním systémem, který připouští, aby byly manželské svazky zrušeny projevem vůle manžela, po němž následuje pouhá registrace nebo deklaratorní rozhodnutí náboženského soudu. Tato problematika se však obecně týká všech stávajících druhů rozvodů, k nimž dojde bez konstitutivního rozhodnutí veřejného orgánu v důsledku jednostranného či souhlasného projevu vůle stran.

52 – Bylo tomu tak zejména ve věci uvedené v poznámce pod čarou tohoto stanoviska.

53 – Z důvodů, jež uvedu níže v bodech 52 a násl. tohoto stanoviska.

54 – V souladu s judikaturou uvedenou v bodě 31 tohoto stanoviska.

55 – Je třeba připomenout, že ustanovení nařízení č. 1259/2010 nejsou na projednávaný případ přímo použitelná (viz body 32 a 33 tohoto stanoviska).

56 – Viz body 34 a násl. tohoto stanoviska.

57 – Viz body 32 a násl. tohoto stanoviska.

58 – Viz bod 35 tohoto stanoviska.

56. Raja Mamisch stejně jako německá a francouzská vláda ve svém vyjádření uvádí názor, že soukromé rozvody se musí řídit ustanoveními nařízení č. 1259/2010 přinejmenším za takových okolností, jaké existují v původním řízení⁵⁹. Naopak belgická, maďarská a portugalská vláda zastávají stejně jako Komise opačný postoj, k němuž se z níže uvedených důvodů přiklání také já.

57. Především lze konstatovat, že *znění* ustanovení nařízení č. 1259/2010, zvláště článek 1 tohoto nařízení, jehož předmětem je působnost nařízení, neobsahuje žádné údaje, z nichž by bylo možné vyvodit odpověď na předběžnou otázku, neboť pojem „rozvod“ nedefinuje.

58. Podle ustálené judikatury Soudního dvora z požadavku na jednotný výklad unijního práva vyplývá, že neodkazuje-li unijní akt pro účely definice konkrétního pojmu na právo členských států, jak je tomu i v projednávaném případě, musí být tento pojem vykládán autonomním způsobem, který zajistí Soudní dvůr s přihlédnutím k obecné systematice, cílům a vývoji dotčené právní úpravy⁶⁰.

59. Co se týče *obecné systematiky* nařízení č. 1259/2010, R. Mamisch a německá vláda tvrdí, že z celkového pohledu na systematiku ustanovení uvedeného nařízení nevyplývá, že by měly být soukromé rozvody vyloučeny z věcné působnosti tohoto nařízení. S jejich přístupem nesouhlasím.

60. Je pravda, že na rozdíl od jiného způsobu rozvázání manželského svazku, jímž je prohlášení manželství za neplatné⁶¹, není výše uvedený druh rozvodů výslovně vyloučen z působnosti tohoto nařízení. Mnohá ustanovení nařízení č. 1259/2010 kladou nicméně velký důraz na působení „soudu“ pojatého v čl. 3 bodu 2 nařízení⁶² dosti flexibilně a na existenci „řízení“ vedoucího ke zrušení nebo uvolnění manželského svazku⁶³. Podle mého názoru to znamená, že unijní normotvůrce hodlal do působnosti zmíněného nařízení zařadit pouze „rozvody“, jež nastávají na základě rozhodnutí vydaných orgány veřejné moci, jež mají v dané oblasti pravomoc⁶⁴.

61. Je třeba upřesnit, že v této souvislosti není rozhodující, že zmíněný normotvůrce vložil do nařízení č. 1259/2010 ustanovení obsažená v článku 10, jež umožňují soudu, před nímž řízení probíhá, nepoužít cizí diskriminující právo, které přístup k rozvodu upravuje rozdílně na základě příslušnosti manžela k tomu či onomu pohlaví⁶⁵. Nelze totiž vyloučit, že se takové právo použije v rozvodovém řízení veřejnoprávní povahy, a nikoli u soukromého rozvodu, jako je tomu v projednávaném případě.

62. Pokud jde o *cíle* sledované nařízením č. 1259/2010, německá a francouzská vláda tvrdí, že působnost tohoto nařízení musí být chápána v širokém smyslu vzhledem k tomu, že tento právní nástroj podle nich s ohledem na svou univerzální povahu upravuje všechny způsoby rozvodu, jež připadají v úvahu podle případně použitelných hmotněprávních předpisů. Je pravda, že v souladu s článkem 4 tohoto nařízení mohou být na základě tohoto nařízení použity předpisy jakéhokoli

59 – Tuto hypotézu prosazuje, i když patrně nikoli většinově, i část německé doktríny (viz zejména Wiese, V., „Article 1 [Rome III], Scope“, in *Rome Regulations, Commentary*, pod vedením G.-P. Calliessa, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2. vyd., 2015, s. 861, bod 12, jakož i komentář k článku 1 nařízení č. 1259/2010, který zpracovala Corneloup, S., in *Droit européen du divorce*, Travaux du Centre de recherche sur le droit des marchés et des investissements internationaux, svazek 39, LexisNexis, Paříž, 2013, s. 497 až 499, body 9 a 10).

60 – Zejména viz rozsudky ze dne 9. listopadu 2016, Wathelet (C-149/15, EU:C:2016:840, bod 28), a ze dne 9. března 2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, bod 42).

61 – Viz čl. 1 odst. 2 písm. c) a bod 10 odůvodnění druhá věta téhož nařízení.

62 – Konkrétně se jedná o „všechny orgány zúčastněných členských států příslušné k rozhodování ve věcech, které spadají do oblasti působnosti tohoto nařízení“. Jak je uvedeno v bodě 13 odůvodnění nařízení č. 1259/2010, toto nařízení „by se mělo použít bez ohledu na povahu soudu, který se řízením zabývá“.

63 – Zejména viz čl. 1 odst. 2, čl. 5 odst. 2 a 3, články 8 a 13, jakož i čl. 18 odst. 1 tohoto nařízení.

64 – Někteří autoři uvádějí, že „tato nová pravidla, jež budou zahrnovat nejružnější formy rozvodu počínaje soudním řízením a konče pouhým ověřeným projevem vůle, či dokonce ryze soukromým rozvodem, budou uplatňovat soudy v úzkém slova smyslu, ale i správní orgány či notáři. Důležitá není forma řízení, nýbrž jeho předmět. Z působnosti tohoto předpisu jsou nicméně *a priori* vyloučena čistě náboženská řízení, neboť v nich daný orgán nepůsobí jménem zúčastněného členského státu, ledaže by jím byl zřízen“ (viz Hammje, P., „Le nouveau règlement [no 1259/2010]“, *Revue critique de droit international privé*, 2011, s. 291 a násl., bod 7).

65 – Vzhledem k tomu, že zmíněného článku 10 se týkají další otázky, jež byly Soudnímu dvoru v projednávané věci položeny, se tímto článkem budu hlouběji zabývat až rámci těchto otázek (viz body 68 a násl. tohoto stanoviska).

právního řádu – nikoli tedy pouze právní předpisy zúčastněných členských států⁶⁶ – a že některé z právních řádů zemí, které nejsou členy Unie, připouštějí různé formy soukromého rozvodu. Domnívám se nicméně, že tyto úvahy nejsou rozhodující, pokud jde o typy rozvodů spadajících do působnosti nařízení č. 1259/2010, a to nejen s ohledem na výše uvedené argumenty, ale i ohledem na další poznatky vyplývající z jeho legislativní historie.

63. Stejně jako belgická, maďarská a portugalská vláda a také Komise mám i já za to, že při výkladu nařízení č. 1259/2010 by mělo být přihlédnuto ke znění nařízení č. 2201/2003 s ohledem na historicky danou úzkou souvislost mezi oběma těmito akty⁶⁷, ačkoli se první týká kolizí právních řádů a druhý kolizí v oblasti soudní příslušnosti. Z bodu 10 odůvodnění první věty nařízení č. 1259/2010 totiž vyplývá, že „[o]blast věcné působnosti a ustanovení tohoto nařízení by měly být slučitelné s nařízením [č. 2201/2003]“, a také další ustanovení prvně jmenovaného nařízení na souvislost s posledně jmenovaným nařízením výslovně odkazují⁶⁸.

64. Všichni účastníci řízení, již předložili písemná vyjádření, připouštějí, že pojem „rozvod“, který je použit v nařízení č. 2201/2003, nezahrnuje soukromé rozvody, a připomínají, že toto nařízení upravuje pouze příslušnost soudů členských států⁶⁹, jakož i uznávání a výkon rozhodnutí přijatých těmito soudy zejména v oblasti rozvodů⁷⁰. Totožný výraz obsažený v nařízení č. 1259/2010 by měl být podle mého názoru vykládán v témže smyslu, aby byla v souladu se záměrem unijního normotvůrce zajištěna soudržnost s tímto souvisejícím aktem, takže rozhodnutí přijatá jinými než státními orgány by neměla spadat do působnosti žádného z obou těchto nástrojů.

65. Z rozboru *přípravných prací*, které vedly k přijetí nařízení č. 1259/2010, nelze v projednávané věci přímo vyvodit žádné přesvědčivé závěry, neboť jsem v nich neshledal ani náznak toho, že by bylo konkrétně poukázáno na otázku soukromých rozvodů. Stejně jako maďarská vláda a Komise se nicméně domnívám, že toto mlčení naznačuje, že unijní normotvůrce měl při přijímání zmíněného nařízení na mysli pouze situace, v nichž je rozvod prohlášen státním soudem nebo jiným veřejným orgánem. Jak uvedl i německý parlament⁷¹, je nesporné, že v právních rádech členských států účastnících se posílené spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech manželských⁷² mohly právně závazná rozhodnutí v této oblasti přijímat v dané době pouze orgány veřejné povahy⁷³.

66 – S výhradou uplatnění výjimek stanovených v člancích 10 a 12 nařízení č. 1259/2010 (k mechanismům stanoveným v těchto člancích viz body 79 a násl. tohoto stanoviska).

67 – Je třeba připomenout, že legislativní práce, které vedly k přijetí nařízení č. 1259/2010, byly původně započaty v podobě přepracování výše uvedeného právního nástroje [viz návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 2201/2003 ohledně příslušnosti a pravidel o právních předpisech použitelných v manželských věcech, COM(2006) 399].

68 – Viz bod 13 odůvodnění nařízení č. 1259/2010 („Za soud příslušný k zahájení řízení by měl být případně považován soud podle nařízení [...] č. 2201/2003“) a článek 2 téhož nařízení (podle něhož nařízení č. 1259/2010 „nemá vliv na uplatňování nařízení [...] č. 2201/2003“).

69 – Definice soudu uvedená v čl. 2 bodu 1 nařízení č. 2201/2003 („zahrnuje všechny orgány členských států příslušné k rozhodování ve věcech spadajících do oblasti působnosti tohoto nařízení podle článku 1“) odpovídá definici uvedené v čl. 3 bodu 2 nařízení č. 1259/2010 (jehož znění uvádím v poznámce pod čarou tohoto stanoviska). V této souvislosti bych rád připomněl, že v rámci právě probíhajícího přepracování nařízení č. 2201/2003, které je zaměřeno zvláště na ustanovení tohoto nařízení týkající se rodičovské zodpovědnosti, má být pojem „soud“ členského státu ve smyslu tohoto nařízení upřesněn v tom smyslu, aby v budoucnosti odkazoval jednoznačněji na „soudní nebo správní orgán“ členského státu [viz změny článku 2 nařízení č. 2201/2003, které navrhuje Komise v návrhu nařízení Rady ze dne 30. června 2016, COM(2016) 411 final, s. 35].

70 – Viz zejména čl. 1 odst. 1 písm. a), čl. 2 body 1 a 4, čl. 19 odst. 2 a 3, jakož i čl. 21 odst. 1 nařízení č. 2201/2003.

71 – Viz poslední věta výňatku z parlamentního dokumentu uvedeného v poznámce pod čarou tohoto stanoviska.

72 – Seznam členských států, které se původně účastnily této posílené spolupráce, je uveden v bodě 6 odůvodnění nařízení č. 1259/2010.

73 – Takové případy soukromých rozvodů, jako je případ dotčený ve věci v původním řízení, nelze zaměňovat s případy jiných než soudních rozvodů, v nichž je soud nahrazen jiným veřejným orgánem (v této souvislosti viz příspěvky Bernard, Y., a Ferrand, F., in *La rupture du mariage en droit comparé*, pod vedením F. Ferrand a H. Fulchiron, svazek 19 souboru Droit comparé et européen, Société de législation comparée, Paříž, 2015, s. 49 a s. 76 až 78).

66. Vzhledem k tomu, že během jednání předcházejícího přijetí nařízení č. 1259/2010 nebylo zřejmě případné zahrnutí soukromých rozvodů předmětem diskuse, a vzhledem k ostatním výše uvedeným úvahám⁷⁴, zastávám názor, že by Soudní dvůr neměl rozhodnout, že tento druh rozvodů spadá do působnosti zmíněného nařízení. Rozhodnout se pro toto zahrnutí může pouze unijní normotvůrce, považuje-li toto řešení za vhodné na základě formální diskuse a hloubkové analýzy konkrétních dopadů, jež by mohlo toto rozhodnutí vyvolat z pohledu jednotlivých právních systémů zúčastněných členských států⁷⁵ a s ohledem na charakteristiky jednotlivých forem soukromých rozvodů.

67. Mám tedy za to, že nařízení č. 1259/2010 musí být vykládáno v tom smyslu, že soukromé rozvody, tj. takové rozvody, které byly prohlášeny bez konstitutivního rozhodnutí soudu nebo orgánu veřejné moci, nespádají do působnosti tohoto nařízení.

C. K podmínkám použití článku 10 nařízení č. 1259/2010 v případě nerovného přístupu k rozvodu (druhá a třetí otázka)

68. Následující otázky byly položeny pouze podpůrně a jako takové musí být také analyzovány. Druhá otázka, která byla rozdělena na dvě části, i třetí otázka, která se výslovně týká druhé z těchto částí, se týkají výkladu článku 10 nařízení č. 1259/2010, který umožňuje použít odchylně právo místa soudu, jestliže cizí právo, které je na základě jiných ustanovení tohoto nařízení považováno v zásadě za rozhodné, neumožňuje rozvod⁷⁶, nebo tak jako ve sporu v původním řízení stanoví, že přístup k rozvodu nebo rozluce závisí na pohlaví manžela⁷⁷.

69. Tyto dvě otázky se týkají podmínek použití zmíněného článku 10, a to zaprvé z pohledu – obecného či konkrétního – způsobu, jakým má být posuzována diskriminace způsobená zmíněným cizím právem, a zadruhé z pohledu významu, který by měl být přikládán případnému souhlasu diskriminovaného manžela s nerovnými podmínkami rozvodu.

1. K obecnému posouzení diskriminační povahy přístupu k rozvodu z hlediska použití článku 10 nařízení č. 1259/2010

70. Druhá předběžná otázka byla položena pouze pro případ, že by Soudní dvůr zodpověděl první otázku kladně, a rozhodl by tudíž v tom smyslu, že takové soukromé rozvody, jako je rozvod dotčený v původním řízení, spadají do věcné působnosti nařízení č. 1259/2010. Vzhledem k tomu, že předchozí otázku doporučuji zodpovědět záporně, mám za to, že na druhou otázku není nutné odpovídat⁷⁸. Nicméně ve snaze o úplnost předložím k tomuto tématu několik vyjádření.

74 – V bodech 59 až 64 tohoto stanoviska.

75 – Tato omezitelnost je namístě tím spíše, že v zúčastněných členských státech byly zjištěny velmi rozdílné přístupy, co se týče akceptace cizích rozhodnutí o zapuzení (viz příspěvek, který zpracoval Bidaud-Garon, C., in *La rupture du mariage en droit comparé*, op. cit. v poznámce pod čarou tohoto stanoviska, s. 244 a 245).

76 – S prvně jmenovaným případem se v praxi setkáváme jen zřídka, neboť států, jež zakazují rozvod, není mnoho (viz případy, na něž upozorňují Devers, A., a Farge, M., „Le nouveau droit international privé du divorce – À propos du règlement Rome III sur la loi applicable au divorce“, *Droit de la famille*, 2012, č. 6, studie 13, bod 28), a přestože se sporem v původním řízení nemá žádnou souvislost, při výkladu zmíněného článku 10 musí být v projednávané věci brán v potaz.

77 – Předkládající soud uvádí s odkazem na články 85 a 105 výše uvedeného syrského zákona (poznámka pod čarou tohoto stanoviska), že syrské právo, které by bylo v projednávané věci právem rozhodným, neposkytuje manželce rovný přístup k rozvodu, neboť sice kromě rozvodu dohodou zná i soudní rozvod na žádost ženy, avšak tento rozvod váže výslovně na soudní výrok a dále i na jiné podmínky – konkrétně na nemoc nebo duševní stav jejího manžela –, zatímco manželovo právo jednostranně se rozvést je neomezené.

78 – V tomto smyslu upustila belgická vláda s ohledem na způsob, jakým navrhuje zodpovědět první položenou otázku, od analýzy druhé a třetí předběžné otázky.

71. Podstatou této otázky předkládajícího soudu je to, zda musí být článek 10 nařízení č. 1259/2010 vykládán v tom smyslu, že právo místa soudu podle tohoto nařízení se použije, pokud cizí právo, které je považováno za rozhodné na základě článků 5 nebo 8 tohoto nařízení⁷⁹, zavádí diskriminaci mezi manželi *in abstracto* – vzhledem ke znění cizího práva – a bez ohledu na to, zda toto právo diskriminuje *in concreto* – vzhledem k okolnostem projednávané věci⁸⁰.

72. Německá vláda navrhuje, aby byl článek 10 vykládán v tom smyslu, že v rámci přezkumu platnosti soukromého rozvodu prohlášeného v zahraničí se právo místa soudu provádějícího tento přezkum použije pouze v případě, že cizí rozhodné právo zavádí v konkrétním případě diskriminaci v neprospěch jednoho z manželů. Tento názor zastává také R. Mamisch.

73. Naopak francouzská, maďarská a portugalská vláda se stejně jako Komise domnívají, že postačuje, aby byl přezkum diskriminační povahy cizího práva pro účely použití zmíněného článku 10 proveden *in abstracto* a bez zohlednění konkrétních charakteristik týkajících se situace dotčených osob, což je s ohledem na veškeré níže uvedené důvody i můj názor.

74. *Zaprvé* mám za to, že tento výklad je v souladu jak se *zněním* článku 10, tak i se *zněním* bodu 24 odůvodnění nařízení č. 1259/2010.

75. Je pravda, že zmíněný článek 10 výslovně neuvádí, jakým způsobem má být posouzeno, zda cizí právo, které je v zásadě považováno za rozhodné, znevýhodňuje jednoho z manželů na základě jeho pohlaví. Výše uvedený článek nicméně neuvádí nic, z čeho by vyplývalo, že právo místa soudu může nahradit právo zavádějící nerovný přístup k rozvodu výlučně za předpokladu, že posledně jmenované právo má diskriminační účinky v konkrétním případě, jak se domnívá předkládající soud. Jak zdůrazňuje francouzská vláda, ze znění zmíněného článku naopak vyplývá, že k tomu, aby mohl soud zúčastněného členského státu vyloučit použití rozhodného cizího práva, postačuje, aby diskriminovalo z hlediska svého obsahu.

76. Domnívám se, že teze, kterou obhazuje předkládající soud spolu s R. Mamischem a německou vládou, nereflektuje obsah bodu 24 odůvodnění nařízení č. 1259/2010. Lze připustit, že německé znění tohoto bodu odůvodnění může být zavádějící, neboť v něm bezprostředně po první části věty „V určitých situacích“ následuje část „*v nichž* rozhodné právo [...] nezajišťuje [...] rovný přístup k rozvodu nebo rozluce“⁸¹. Z navazujících slov, která jsem zvýraznil kurzivou, by bylo možné usuzovat, že musí být posuzovány konkrétní účinky, jež toto právo zakládá konkrétně ve vztahu dotčeným manželům⁸².

79 – Připomeňme si, že právo určené nařízením č. 1259/2010 se musí použít i v případě, že jde o právo členského státu neúčastnícího se posílené spolupráce nebo právo třetího státu.

80 – Tento problém není totožný s otázkou, zda musí být diskriminační povaha cizího práva posouzena formálním způsobem zaměřeným přísně vzato na rovné právo manželů na přístup k rozvodu, nebo spíše obsahově, tj. se zaměřením na prostou rovnocennost těchto práv.

81 – „In bestimmten Situationen, in denen das anzuwendende Recht [...]“ (kurzivou zvýraznil autor stanoviska). Obdobně je formulováno také znění v dánském jazyce: „I visse situationer, hvor den valgte lov [...]“ (kurzivou zvýraznil autor stanoviska).

82 – Co se týče této problematiky, viz Lein, E., „Article 10 [Rome III], Application of the Law to the Forum“, in *Rome Regulations, Commentary*, op. cit. v poznámce pod čarou , bod 11 a poznámka 24.

77. Z jiných jazykových znění však již tato dvojznačnost nevyplývá⁸³. S ohledem na tato jazyková znění, jakož i na přípravné práce k nařízení č. 1259/2010⁸⁴, mám za to, že výše uvedená úvodní část pouze odkazuje na situace, jež jsou popsány v článku 10, za účelem definice případů, na které se tento článek vztahuje, jak tvrdí Komise, a že toto slovní spojení nelze chápat jako vyjádření úmyslu normotvůrce omezit použití tohoto ustanovení pouze na ty manželské svazky, v nichž se dotčená diskriminace projeví *in concreto*.

78. Z ustálené judikatury Soudního dvora každopádně vyplývá, že formulace použitá v jedné z jazykových verzí ustanovení unijního práva nemůže sloužit jako jediný základ pro výklad tohoto ustanovení ani jí nemůže být v tomto ohledu přiznána přednostní povaha oproti jiným jazykovým verzím. Nezbytnost jednotného použití, a tím i jednotného výkladu unijního aktu totiž vylučuje, aby byl posuzován izolovaně pouze v jedné ze svých jazykových verzí. V případech rozdílů mezi různými jazykovými verzemi unijního práva musí být dotčené ustanovení vykládáno podle obecné systematiky a účelu právní úpravy, jejíž je součástí⁸⁵.

79. Výklad, který Soudnímu dvoru navrhuji, vyplývá podle mého mínění *zadruhé* rovněž z *obecné systematiky* nařízení č. 1259/2010. Přesněji řečeno článek 10 zmíněného nařízení musí být vykládán ve světle článku 12 téhož nařízení, který umožňuje odmítnout použití ustanovení práva určeného podle tohoto nařízení, je-li toto použití zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem státu místa soudu, jakož i ve světle bodu 25 odůvodnění zmíněného nařízení, který se obsahově váže k výše uvedenému článku 12⁸⁶.

80. Raja Mamisch a německá vláda v tomto ohledu tvrdí, že článek 10 nařízení č. 1259/2010 zavádí odchylku od pravidel určujících právo, které má být v zásadě považováno za rozhodné, a je konkrétním projevem výše uvedené obecné výhrady veřejného pořádku, takže musí být vykládán restriktivně, a sice v tom smyslu, že existence diskriminace musí být ověřována případ od případu přinejmenším v rámci přezkumu platnosti rozvodu, který již v zahraničí nastal⁸⁷.

81. Stejně jako maďarská a portugalská vláda a Komise se i já domnívám, že není namístě vykládat působnost článku 10 nařízení č. 1259/2010 restriktivně, slovy předkládajícího soudu cestou „teleologické redukce“, což by vyžadovalo, aby cizí právo bylo diskriminační nejen s ohledem na svůj obsah, ale i s ohledem na konkrétní účinky, které zakládá.

83 – Viz zejména ve španělském znění: „En algunas situaciones es oportuno, [...] *por ejemplo cuando* la ley aplicable [...]“; v anglickém znění: „In certain situations, *such as where* the applicable law [...]“; ve francouzském znění: „Dans certaines situations, [...] *comme lorsque* la loi applicable [...]“; v portugalském znění: „Em certas situações, [...] *quando* a lei aplicável [...]“ a ve švédském znění: „I vissa situationer, *till exempel när* tillämplig lag [...]“ (kurzivou zvýraznil autor stanoviska).

84 – Původně bylo zamýšleno propojit článek 10 tohoto nařízení přímo s ustanoveními určujícími právo, které má být v zásadě považováno za rozhodné ve věcech rozvodu nebo rozluky, konkrétně s pravidlem obsaženým v článku 8 téhož nařízení (který se týká práva rozhodného v případě, že je strany nezvolí), přičemž je třeba upřesnit, že současný článek 9 (jehož předmětem je změna rozluky na rozvod) nebyl součástí původního znění. Bod 24 odůvodnění zmíněného nařízení (který se váže k výše uvedenému článku 10) dříve následoval bezprostředně po stávajícím bodu 21 odůvodnění (který se váže k výše uvedenému článku 8) a mám za to, že slova „V určitých situacích“, jimiž tento bod odůvodnění začíná, musí být chápána ve světle tohoto bývalého umístění, tj. v tom smyslu, že určitým způsobem kvalifikují zásady, které jsou stanoveny nad nimi, což potvrzuje i výraz „však“, který byl v bodě 24 odůvodnění ponechán (viz body 19 a 20, jakož i články 4 a 5 návrhu nařízení, jež předložila Komise dne 24. března 2010 [COM(2010) 105 final], dokument revidovaný dne 16. dubna 2010; Lein, E., op. cit. v poznámce pod čarou, bod 11 in fine).

85 – Zejména viz rozsudky ze dne 15. března 2017, Al Chodor (C-528/15, EU:C:2017:213, body 30 až 32); ze dne 26. dubna 2017, Popescu (C-632/15, EU:C:2017:303, bod 35), a ze dne 8. června 2017, Sharda Europe (C-293/16, EU:C:2017:430, bod 21).

86 – Ve zmíněném bodě 25 odůvodnění je uvedeno, že „[d]ůvody veřejného zájmu by za výjimečných okolností měly soudům členských států umožnit, aby neuplatnily některé ustanovení cizího práva v případě, kdy by to bylo zjevně v rozporu s veřejným pořádkem státu, jehož soud ve věci rozhoduje. Soudy by nicméně neměly mít možnost použít výhradu veřejného pořádku k tomu, aby vyloučily některé ustanovení práva jiného státu, pokud by to odporovalo Listině základních práv Evropské unie [dále jen „Listina“], zejména jejímu článku 21, který zakazuje jakoukoli diskriminaci“.

87 – Německá vláda tvrdí, že v tomto konkrétním rámci není v žádném případě nezbytné, aby se upustilo od aplikace cizího práva upravujícího rozvody a bylo v plném rozsahu použito právo místa soudu, jak stanoví zmíněný článek 10, který slouží pro obecné případy rozvodů, o nichž bylo rozhodnuto konstitutivním rozsudkem soudu, jelikož obecná diskriminace zavedená tímto právem neměla konkrétní dopad na daný případ.

82. Srovnání litery i ducha dotčených ustanovení nasvědčuje tomu, že článek 10 nemůže být chápán pouze jako jeden z konkrétních projevů výhrady veřejného pořádku uvedené v článku 12 zmíněného nařízení⁸⁸, a to i přesto, že se tato ustanovení vzájemně doplňují⁸⁹. Formulace článku 10 je totiž volnější v tom smyslu, že tento článek umožňuje vyloučit cizí právo jako celek, a nikoli pouze bránit izolovanému „ustanovení“, které je považováno za neslučitelné s veřejným pořádkem místa soudu, jak stanoví článek 12. Na rozdíl od článku 12, který ponechává vnitrostátním soudům prostor pro uvážení, pokud jde o existenci porušení veřejného pořádku, článek 10 takový prostor pro uvážení nezavádí⁹⁰ a má být naopak použit téměř automaticky, jakmile soud, u něhož bylo řízení zahájeno, zjistí, že byly skutečně splněny podmínky v tomto článku stanovené⁹¹.

83. Ve prospěch výše uvedených závěrů hovoří i preambule nařízení č. 1259/2010, neboť bod 25 odůvodnění upřesňuje, že soudy, u nichž bylo zahájeno řízení, mohou uplatnit výjimku stanovenou v článku 12, „aby neuplatnily některé ustanovení cizího práva v *případě*, kdy by to bylo zjevně v rozporu s veřejným pořádkem státu, jehož soud ve věci rozhoduje“⁹², tj. s ohledem na konkrétní účinky, jež toto právo zakládá v dané věci, kdežto v bodě 24 odůvodnění, který se váže s článkem 10⁹³, obdobnou formulaci nenalezneme.

84. *Zatřetí a především*, teze, kterou navrhuji, podle mého názoru zcela odpovídá *konkrétnímu cíli sledovanému ustanovením*, jehož výklad je požadován. Mám za to, že účelem článku 10 nařízení č. 1259/2010 má být ochrana jednoho z nejzákladnějších práv, a sice práva žen i mužů moci se rozvést za rovných podmínek, které nelze omezit dokonce ani na základě práva, které je v zásadě považováno za rozhodné ve věcech rozvodu, přičemž není podstatné, že toto právo bylo určeno na základě vůle dotčených osob nebo na základě jiných ustanovení zmíněného nařízení⁹⁴. Jak zdůrazňuje portugalská vláda, právo na zacházení prosté jakékoli diskriminace, zvláště pak na základě pohlaví, je skutečně jedním ze základních práv zakotvených ve Smlouvách i v článku 21 Listiny⁹⁵.

85. S ohledem na bod 30 odůvodnění nařízení č. 1259/2010⁹⁶ a na práce, jež vedly k přijetí tohoto nástroje⁹⁷, sdílím názor maďarské vlády a Komise, podle něhož měl unijní normotvůrce za to, že diskriminace ve smyslu článku 10 zmíněného nařízení, tj. diskriminace založená na příslušnosti manželů k tomu či onomu pohlaví, je natolik závažná, že musí vést k absolutnímu odmítnutí práva,

88 – Je třeba uvést, že mezi oběma těmito ustanoveními stojí článek 11, který se týká vyloučení zpětného a dalšího odkazu na pravidla mezinárodního práva soukromého platná ve státě, jehož právo je určeno.

89 – Výhrada veřejného pořádku, která je stanovena v článku 12 nařízení č. 1259/2010, se může uplatnit za předpokladu, že nebyly splněny podmínky pro použití článku 10 téhož nařízení (konkrétně to, že dotčená diskriminace vychází z jiného kritéria než z pohlaví manželů).

90 – V tomto smyslu viz Devers, A., a Farge, M., op. cit. v poznámce pod čarou , bod 28.

91 – Tento obecně daný způsob aplikace článku 10 nicméně neznamená, že je vnitrostátním soudům upřena možnost či spíše odňata povinnost ověřit, že právo určené na základě jiných ustanovení nařízení č. 1259/2010 z hlediska svého obsahu skutečně diskriminační. Nelze tudíž vycházet z předpokladu, že aplikace právních předpisů inspirovaných islámem musí být na základě tohoto článku v zásadě odmítnuta (v této souvislosti viz Möller, L.-M., „No Fear of *Talāq*: Reconsideration of Muslim Divorce Laws in Light of the Rome III Regulation“, *Journal of Private International Law*, 2014, svazek 10, č. 3, s. 461 až 487).

92 – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

93 – V tomto smyslu viz Lein, E., op. cit. v poznámce pod čarou , bod 25 a doktrína citovaná autorkou. Poslední věta uvedená ve zmíněném bodě 24 odůvodnění („[t]ím by však nemělo být dotčeno ustanovení o veřejném pořádku“) zdůrazňuje podle mého názoru rozdíl mezi pravidlem stanoveným v článku 10 nařízení č. 1259/2010 a výhradou veřejného pořádku podle článku 12 téhož nařízení.

94 – Z odůvodnění vůbec prvního návrhu, jenž vedl k přijetí zmíněného článku 10, vyplývá, že původním záměrem normotvůrce bylo „vyřešit potíže, jimž čelí některé cizinky žádající o rozlučku nebo rozvod v některých členských státech“, a to tím způsobem, že budou mít k rozluce či rozvodu přístup bez ohledu na to, že je za rozhodné považováno právo státu, jehož jsou státními příslušnicemi [viz pozměňovací návrhy 25 a 30 navržené ve zprávě Evropského parlamentu ze dne 21. října 2008, A6-2008/361, k návrhu nařízení COM(2006) 399, op. cit. v poznámce pod čarou].

95 – Tyto hodnoty sdílejí ostatně i další evropské státy, neboť zásada rovnosti manželů při zrušení manželství je zakotvena v článku 5 protokolů č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, která byla podepsána v Radě Evropy dne 22. listopadu 1984.

96 – Jak je uvedeno v bodě 30 odůvodnění nařízení č. 1259/2010, toto nařízení „ctí základní práva a dodržuje zásady uznané [Listinou], a zejména jejím článkem 21, který zakazuje jakoukoli diskriminaci založenou zejména na pohlaví, [...]“ a „[s]oudy zúčastněných členských států by při uplatňování tohoto nařízení měly tyto práva a zásady dodržovat“.

97 – Viz návrh nařízení COM(2010) 105 final, body 5.3 a 6 důvodové zprávy (zvláště komentáře k článkům 2, 3 a 5); body 14, 20 a 24 odůvodnění, jakož i čl. 3 odst. 1 a článek 5. Konkrétně v komentáři k článku 2, který je součástí tohoto návrhu, je výslovně uvedeno, že „[b]yly vloženy ochranné doložky, jejichž cílem je předejít použití cizího práva v oblasti rozvodu nebo rozlučky, jež by bylo neslučitelné se společnými hodnotami Evropské unie“ (kurzivou zvýraznil autor stanoviska).

které by jinak muselo být použito, jako celku a bez možnosti uplatnit v jednotlivých případech výjimku⁹⁸. Tohoto cíle nebude dosaženo, pokud nebude umožněno, aby cizí diskriminační právo zakládalo účinky na území zúčastněného členského státu s odůvodněním, že ten z manželů, který je z obecného hlediska diskriminován, nebyl konkrétním způsobem poškozen.

86. *Začtvrté* mám za to, že za takových okolností by bylo ohroženo splnění *cílů sledovaných právní úpravou*, jejíž součástí je i článek 10 nařízení č. 1259/2010. Z bodů 9, 21, 22 a 29 odůvodnění tohoto nařízení totiž vyplývá, že jeho účelem je sjednotit kolizní normy ve věcech rozvodu a rozluky za účelem posílení právní jistoty, předvídatelnosti a pružnosti, předcházet riziku jevu „forum shopping“ v mezinárodních rozvodových řízeních a usnadnit tím volný pohyb osob uvnitř Unie⁹⁹. Pokud by však mělo uplatnění odchylky stanovené ve zmíněném článku 10 záviset na konkrétním posouzení provedeném příslušnými vnitrostátními soudy, výše uvedené obecné cíle by nebyly splněny, neboť konečné rozhodné právo by bylo určováno nikoli systematicky, tj. předvídatelným způsobem zaručujícím jistotu, nýbrž na základě kazuistické analýzy.

87. *A konečně* výklad, který navrhuji, je v souladu s *hledisky účelnosti*. V tomto ohledu je třeba připomenout, že základním předmětem nařízení č. 1259/2010 je určení rozhodného práva ve věcech rozvodu v situacích s cizím prvkem, a to v případech, kdy má soud některého ze zúčastněných členských států rozhodnout o žádosti o rozvod¹⁰⁰, a nikoli tedy o žádosti podané za účelem uznání již vydaného rozhodnutí o rozvodu, jak v projednávané věci vyplývá německé právní úpravy. Jak uvádí francouzská vláda, tento nástroj bývá obvykle používán v případě, kdy rozvod dosud nebyl prohlášen či konstatován, takže v tomto předběžném stadiu je většinou obtížné, či dokonce nemožné určit, zda právo určené na základě článků 5 nebo 8 tohoto nařízení bude mít v konkrétním případě diskriminační účinek, pokud jde o přístup jednoho z manželů k rozvodu, a to na základě jeho pohlaví.

88. Nedomnívám se, že by tento problém mohl být vyřešen způsobem, který navrhuji předkládající soud a německá vláda, a sice případným zavedením zvláštního přístupu „alespoň“ v případech, v nichž má soud, tak jako ve sporu v původním řízení, přezkoumat platnost rozvodu, který byl již prohlášen v zahraničí, a má tudíž možnost posoudit určitou situaci zpětně. Mám za to, že s ohledem na nutnost vykládat toto ustanovení unijního práva objektivně, obecně a jednotně¹⁰¹, není přípustné, aby výklad článku 10 nařízení č. 1259/2010 závisel na tom, zda se dané řízení týká žádosti o rozvod, což představuje běžný případ použití tohoto nařízení, v němž by postačovala existence obecné diskriminace, nebo případu uznání rozhodnutí o rozvodu, v němž se toto nařízení použije na základě německého práva a musela by být konstatována existence konkrétní diskriminace.

89. Druhá předběžná otázka by tedy měla být podle mého mínění zodpovězena tak, že článek 10 nařízení č. 1259/2010 musí být vykládán v tom smyslu, že právo místa soudu musí být použito, pokud cizí právo, které je považováno za rozhodné na základě článků 5 nebo 8 tohoto nařízení, zavádí z hlediska svého obsahu diskriminaci *in abstracto*, a nikoli tedy pouze v případě, že cizí právo zavádí diskriminaci *in concreto* ve vztahu k okolnostem daného případu.

98 – Pokud jde o obavy, jež byly během vývoje tohoto článku vyjádřeny zvláště skandinávskými členskými státy, a pokud jde o důsledky, které z toho vyplývají pro účely výkladu zmíněného článku, viz Möller, L.-M., op. cit. v poznámce pod čarou , s. 467 až 470.

99 – Viz rovněž návrh nařízení COM(2010) 105 final, body 2 a 5.3 důvodové zprávy, v nichž se uvádí, že ze zavedených zjednodušení budou mít prospěch manželé i odborníci.

100 – Je pravda, že úplné nahrazení diskriminačního cizího práva právem místa soudu podle článku 10 tohoto nařízení by mohlo být spojeno s určitými problémy, neboť by mohlo bránit tomu, aby bylo rozhodnutí o rozvodu prohlášené v zúčastněném členském státě uznáno ve třetím státě, k němuž mají strany užší vazby (v této souvislosti zejména Lein, E., op. cit. v poznámce pod čarou , bod 27, jakož i citovaná doktrína). Přesto však, jak správně uvádí Komise, je věcí zákonodárce, aby vyřešil tento problém, který nelze odstranit tím, že se navzdory jednoznačnému znění článku 10 vytvoří vazba mezi posledně jmenovaným článkem a článkem 12 téhož nařízení.

101 – Znamená to, že výklad podaný Soudním dvorem bude platný bez ohledu na konkrétní okolnosti sporu v původním řízení, na zvláštnosti dotčené právní situace a na charakteristiky práva členského státu, v němž má sídlo soud, u něhož bylo řízení zahájeno. V této souvislosti je třeba připomenout, že podle bodu 9 odůvodnění nařízení č. 1259/2010 by toto nařízení mělo v mezích své působnosti „vytvořit jasný a soudržný právní rámec“ a že kapitola II tohoto nařízení, do níž patří článek 10, je nadepsána „*Jednotná pravidla ohledně rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky*“ (kurzivou zvýraznil autor stanoviska).

2. K absenci vlivu případného souhlasu diskriminovaného manžela na použití článku 10 nařízení č. 1259/2010

90. Třetí otázka byla položena pouze pro případ, že by se Soudní dvůr v rámci odpovědi na druhou otázku rozhodl pro druhou možnost, jež je v této otázce uvedena, a sice že k odchýlnému použití práva místa soudu na základě článku 10 nařízení č. 1259/2010 dochází proto, že použití cizího práva, které je v zásadě považováno za rozhodné, vede v projednávaném případě k diskriminaci jednoho z manželů. Vzhledem k tomu, že navrhuji zodpovědět druhou otázku v opačném smyslu, není podle mého mínění nutné, aby se Soudní dvůr ke třetí otázce vyjádřil. Přesto však uvedu k této otázce několik podpůrných poznámek.

91. Prostřednictvím poslední otázky žádá předkládající soud Soudní dvůr, aby určil, zda souhlas diskriminovaného manžela s rozvodem, včetně souhlasu formou prohlášení o přijetí kompenzačních plnění, umožňuje, aby bylo v takovém případě upuštěno od použití pravidla stanoveného v článku 10 nařízení č. 1259/2010. Výše uvedený soud uvádí, že se přiklání k tomu, aby byl řádně zaznamenán souhlas manžela, jenž byl teoreticky poškozen¹⁰², považován za důvod k nepoužití zmíněného pravidla, takže za rozhodné by bylo považováno právo určené na základě článků 5 nebo 8 zmíněného nařízení. S odkazem na německou judikaturu v tomto smyslu dodává, že v případě použití syrského práva je nutné, aby bylo toto právo posuzováno v konkrétním případě s ohledem na německý veřejný pořádek.

92. Německá vláda s tímto závěrem souhlasí, neboť podle jejího názoru nemusí v jednotlivých případech dojít k diskriminaci ve smyslu článku 10, pokud ten z manželů, který je diskriminován *in abstracto* prostřednictvím práva použitelného na základě jiných ustanovení nařízení č. 1259/2010, vyjádřil svůj souhlas s rozvodem, byl-li tento souhlas vyjádřen svobodně a nezpochybnitelně, což musí ověřit předkládající soud s ohledem na okolnosti projednávaného případu¹⁰³. Obdobný názor vyjádřil na jednání také R. Mamisch¹⁰⁴.

93. Naproti tomu francouzská, maďarská a portugalská vláda zastávají spolu s Komisí opačný postoj, který z níže uvedených důvodů sdílím i já.

94. *Zprv* stejně jako Komise zdůrazňují, že *znění* článku 10 nařízení č. 1259/2010 neobsahuje žádnou výhradu, která by soudům zúčastněných členských států umožnila upustit od uplatnění výjimky zavedené tímto ustanovením v případech, kdy použití cizího práva, které je v zásadě považováno za rozhodné a je již ze své podstaty diskriminační, nepůsobí tomu z manželů, který je diskriminován, žádnou skutečnou újmu.

95. Z formulace zmíněného článku 10 i bodu 24 odůvodnění nařízení č. 1259/2010 navíc vyplývá, že diskriminačním prvkem, který odůvodňuje odchýlné uplatnění práva místa soudu, je neexistence „rovné[ho] *přístupu*“¹⁰⁵. Francouzská vláda správně poznamenává, že nelze zaměňovat případ, kdy jeden z manželů přijme důsledky rozvodového řízení, a případ, kdy táž osoba souhlasí s rozvodem jako takovým¹⁰⁶. Mám za to, že výrazu použitému ve výše uvedených ustanoveních odpovídá pouze druhý z výše jmenovaných případů. Ve prospěch této analýzy hovoří

102 – Předkládající soud je toho názoru, že v projednávané věci by mohla být okolnost, že manželka v podepsané písemnosti prohlásila, že přijala peněžní plnění a že je její manžel zproštěn povinností, jež mu ukládá manželská smlouva, považována za souhlas dotýcné s rozvodem.

103 – Německá vláda upřesnila, že tento souhlas není podle jejího mínění dostatečně svobodně vyjádřen, pokud ten z manželů, který je rozhodným právem zvýhodněn, využil svého dominantního postavení k tomu, aby donutil druhého z manželů k přijetí kompenzačního plnění, nebo pokud ten z manželů, který je v obecné rovině diskriminován, vyjádřil souhlas, aniž si byl plně vědom důsledků svého rozhodnutí, nebo na základě nedostatečných informací, což musí ověřit soud, u něhož bylo řízení zahájeno.

104 – Raja Mamisch uvedl, že zmíněný článek 10 nesmí být použit v neprospěch osoby, která požívá ochrany před diskriminací, což by podle něj nastalo v případě, že by nemohlo být uznáno zapuzení, přestože dotyčná manželka s takovým rozvázáním manželského svazku svobodně souhlasila, neboť si přála se znovu provdat.

105 – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

106 – Francouzská vláda z toho vyvozuje závěr, že pokud ten z manželů, který je diskriminován, souhlasil s přijetím kompenzačního plnění, tato okolnost není s to doložit, že tento manžel souhlasí s rozvodem, a je tedy v daném rozvodovém řízení respektována zásada rovného zacházení s manželi ve smyslu zmíněného článku 10.

podle mého názoru i skutečnost, že zmíněné nařízení se má týkat pouze zrušení manželského svazku jako takového a z jeho působnosti jsou výslovně vyloučeny právní otázky řešené nikoli na počátku rozvodového řízení, nýbrž spíše v jeho průběhu či závěru, například majetkové důsledky manželství nebo vyživovací povinnost¹⁰⁷.

96. Domnívám se tudíž, že třetí otázka vychází z chybného předpokladu, jelikož poukazuje na „*souhlas diskriminovaného manžela s rozvodem* – i ve formě *odsouhlaseního přijetí kompenzace*“¹⁰⁸. Výše uvedená formulace totiž podle mého mínění nesprávně staví souhlas projevený s některým z důsledků rozvodu¹⁰⁹ na roveň domnělému souhlasu s rozvodem jako takovým¹¹⁰, přestože každá z výše uvedených událostí nastala v jiné etapě rozvodového řízení¹¹¹.

97. V této souvislosti mám za to, že to že S. Sahyouni napadla rozhodnutí, které připouštělo, aby byl rozvod prohlášený v Sýrii uznán v Německu¹¹², nasvědčuje tomu, že sice písemně potvrdila přijetí kompenzačních plnění, jež jí vyplatil její manžel, avšak s rozvodem jako takovým nesouhlasila.

98. V zásadě je samozřejmě jediné věcí soudu, který v tomto sporu rozhoduje, aby rozhodl o posouzení skutkových okolností, jež by mohly zakládat existenci a rozsah souhlasu případně vyjádřeného některým z účastníků sporu. Přesto však považuji za nezbytné objasnit tomuto soudu skutečnosti, jež by měl vzít v úvahu při aplikaci článku 10 nařízení č. 1259/2010, pokud k ní přistoupí¹¹³.

99. V každém případě platí, že i kdyby zmíněný soud považoval souhlas diskriminované manželky s rozvodem za prokázaný, toto konstatování nepostačuje k odmítnutí právního pravidla vyplývajícího z výše uvedeného článku.

100. *Zadruhé* je pravda, že postoj vyjádřený předkládajícím soudem v poslední předběžné otázce není v souladu s *cíli* sledovanými nařízením č. 1259/2010 a konkrétněji pak článkem 10 tohoto nařízení.

101. Komise v této souvislosti uvádí ve svém písemném a ústním vyjádření, že pravidlo obsažené v článku 10 slouží jako ochrana toho z manželů, který je diskriminován, neboť jde o stranu ve slabším postavení, a že tato funkce by byla narušena, pokud by zmíněné pravidlo mohlo být použito fakultativně. Hrozilo by totiž, že tato strana bude souhlasit s tím, aby se nepoužilo právo místa soudu, aniž si je vědoma, že je toto právo pro ni příznivější¹¹⁴.

107 – Viz čl. 1 odst. 2 písm. e) a g) zmíněného nařízení, jakož i bod 10 jeho odůvodnění.

108 – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

109 – V projednávané věci se jedná o vyplacení peněžitě kompenzace, k němuž došlo dne 12. září 2013.

110 – Rozvod nastal v projednávané věci ve dnech 19. a 20. května 2013, a sice zapuzením ze strany manžela, jež následně zaregistroval náboženský soud.

111 – To, že předkládající soud postavil tyto dva souhlasy na roveň, by bylo zřejmě možné vysvětlit tím, že podle německých kolizních norem by se vyplacení zmíněné peněžitě částky mohlo řídit právem rozhodným pro rozvod jako takový, a nikoli pro právní důsledky rozvodu, pokud by tato částka byla chápána jako kompenzace, a nikoli jako zajištění manželky v době po rozvodu (v tomto smyslu viz Möller, L.-M., op. cit. v poznámce pod čarou, s. 476 a poznámka 53).

112 – Rozhodnutí uvedené v bodě 22 tohoto stanoviska.

113 – Připomeňme si, že Soudní dvůr má pravomoc poskytnout veškerá vodítka opírající se o spis ve věci v původním řízení, jakož i o vyjádření, která mu byla předložena a jež předkládajícímu soudu umožní rozhodnout (viz zejména rozsudek ze dne 5. června 2014, I, C-255/13, EU:C:2014:1291, bod 55).

114 – Komise přitom pro porovnání poukazuje na jiné oblasti unijního práva (zejména na ochranu spotřebitelů), v nichž mají taková ustanovení kogentní povahu právě s cílem zabránit tomu, aby se nejslabší strana, která se s velkou pravděpodobností může ocitnout pod nátlakem silnější strany, vzdala práv, která jsou jí zaručena, a pozbyla tak ochrany, kterou jí přiznává unijní právo.

102. Z přípravných prací, které vedly k přijetí nařízení č. 1259/2010, vyplývá, že zásada autonomie vůle stran, která je v tomto nástroji zakotvena, byla doplněna o zvláštní záruky, aby bylo zaručeno nejen respektování „společných hodnot Evropské unie“¹¹⁵, ale i ochrana slabšího z manželů¹¹⁶. Odchylné ustanovení obsažené v článku 10 zmíněného nařízení by tudíž ztratilo svůj užitečný účinek a splnění výše uvedených cílů by bylo ohroženo, pokud by diskriminovaný manžel mohl souhlasit s nerovným podmínkami rozvodu a přijít tak o ochranu nabízenou v rámci tohoto ustanovení, ať již v důsledku nátlaku ze strany svého manžela či manželky, na základě vlastní snahy vyřešit konfliktní situaci nebo z důvodu pouhé neznalosti práv, jež mu náleží.

103. *Zatřetí* jazykový i teleologický výklad, který jsem navrhl, potvrzuje i analýza *systému*, do něhož patří článek 10 nařízení č. 1259/2010. Tento článek totiž zaručuje, že požadavky, jež klade, budou mít přednost jak před právem, jež si zvolili manželé na základě článku 5 zmíněného nařízení, tak před právem rozhodným v případě, že jej manželé nezvolili, ve smyslu článku 8 téhož nařízení. Jak uvedla Komise, článek 10 se použije, jakmile jsou splněny objektivní podmínky pro jeho použití, a umožňuje upřednostnit právo místa soudu dokonce i v případech, kdy se pro použití diskriminačního práva výslovně rozhodly strany. Pravidlo stanovené tímto článkem, které je založeno na dodržování hodnot považovaných za základní, má proto kogentní povahu a na základě rozhodnutí unijního normotvůrce bylo vyňato z oblasti, v níž mohou dotyčné osoby se svými právy volně nakládat¹¹⁷.

104. Ačkoli tedy ten z manželů, který je diskriminován na základě svého pohlaví v důsledku práva, které je považováno za rozhodné podle článků 5 nebo 8 nařízení č. 1259/2010, podle všeho vyjádřil souhlas s rozvodem, tento souhlas podle mého názoru nepostačuje k vyloučení aplikace práva místa soudu na základě článku 10 zmíněného nařízení, jsou-li splněny podmínky stanovené posledně jmenovaným článkem. Jinými slovy zastávám názor, že Soudní dvůr by měl odpovědět na třetí podpůrnou otázku záporně, rozhodne-li se k ní vyjádřit.

V. Závěry

105. Vzhledem k výše uvedenému navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky položené Oberlandesgericht München (vrchní zemský soud v Mnichově, Německo) následovně:

- „1) Ustanovení nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky, a konkrétně jeho článek 1, musí být vykládány v tom smyslu, že do působnosti tohoto nařízení nespádají takové rozvody prohlášené bez konstitutivního rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, jako je rozvod v důsledku jednostranného prohlášení jednoho z manželů zaregistrovaného náboženským soudem.
- 2) Podpůrně a pro případ, že by Soudní dvůr rozhodl v tom smyslu, že takové soukromé rozvody spadají do působnosti nařízení č. 1259/2010, musí být článek 10 tohoto nařízení vykládán v tom smyslu, že právo místa soudu se použije, pokud cizí právo určené na základě článků 5 nebo 8 tohoto nařízení diskriminuje *in abstracto* jednoho z manželů v závislosti na jeho pohlaví, a že případný souhlas diskriminovaného manžela s rozvodem nemá žádný vliv na aplikovatelnost výše uvedeného článku.“

¹¹⁵ – Viz také body 84 a násl. tohoto stanoviska.

¹¹⁶ – Viz zejména návrh nařízení COM(2010) 105 final [body 2.2, 2.3 in fine, 5.3 a 6 (zvláště komentáře k článkům 2, 3 a 5) důvodové zprávy; body 14, 20 a 24 odůvodnění; čl. 3 odst. 1 a článek 5], jakož i stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ze dne 29. dubna 2010 (Úř. věst. 2011, C 44, s. 167, body 3.3 a 3.4).

¹¹⁷ – V témže duchu viz rozsudek ESLP ze dne 22. března 2012, Konstantin Markin v. Rusko (ECLI:CE:ECHR:2012:0322JUD003007806, bod 150), který zdůrazňuje, že „s ohledem na zásadní význam zákazu diskriminace na základě pohlaví nelze připustit možnost vzdát se práva nebýt obětí tohoto druhu diskriminace, neboť by to bylo v rozporu se zásadním veřejným zájmem“.